

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Druk nr 2299
Warszawa, 31 marca 2014 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Prawo o ustroju
sądów powszechnych oraz niektórych
innych ustaw.**

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do reprezentowania mojego stanowiska w toku prac nad projektem ustawy upoważniam Pana Krzysztofa Huberta Łaszkiwicza Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Łączę wyrazy szacunku

(-) Bronisław Komorowski

USTAWA

z dnia

2014 r.

o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 427, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują sędziowie, a w zakresie określonym w ustawie – także asesorzy sądowi.”;

2) w art. 4 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami i asesorami sądowymi.”;

3) art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Art. 6. Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia, małżonkowie oraz rodzeństwo nie mogą być sędziami, asesorami sądowymi ani referendarzami sądowymi w tym samym wydziale sądu.”;

4) w art. 21 § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Dyrektora sądu powołuje się w sądzie rejonowym, w którym jest co najmniej dziesięć stanowisk sędziowskich i asesorskich. W sądach rejonowych, w których nie powołano dyrektora sądu, zadania dyrektora sądu wykonują dyrektorzy przełożonych sądów okręgowych.”;

5) w art. 22 w § 1 w pkt 1 lit. b i c otrzymują brzmienie:

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, ustawę z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz ustawę z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2013 r. poz. 662, 1165, 1247, 1433 i 1623 oraz z 2014 r. poz. 31.

- „b) jest zwierzchnikiem służbowym sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych oraz asystentów sędziów danego sądu,
- c) powierza sędziom, asesorom sądowym i referendarzom sądowym pełnienie funkcji i zwalnia z ich pełnienia, chyba że ustawa stanowi inaczej;”;
- 6) w art. 22a § 1 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. Prezes sądu apelacyjnego w sądzie apelacyjnym, a prezes sądu okręgowego w sądzie okręgowym i w sądach rejonowych, działających w okręgu sądowym, ustala, po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu, najpóźniej do końca listopada każdego roku, podział czynności, który obejmuje:
- 1) decyzje w przedmiocie przydziału sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych do wydziałów sądu oraz zakresu ich obowiązków;
 - 2) określenie zasad przydziału spraw poszczególnym sędziom, asesorom sądowym i referendarzom sądowym, chyba że zasady te określają przepisy odrębne;
 - 3) określenie zasad zastępstw sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych
- przy uwzględnieniu specjalizacji sędziów w rozpoznawaniu poszczególnych rodzajów spraw, konieczności zapewnienia właściwego rozmieszczenia sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych w wydziałach sądu i równomiernego rozłożenia ich obowiązków oraz potrzeby zagwarantowania sprawnego postępowania sądowego.”;
- 7) w art. 22b § 5 i 6 otrzymują brzmienie:
- „§ 5. Liczbę wiceprezesów sądu rejonowego ustala prezes sądu apelacyjnego, po zasięgnięciu opinii prezesa sądu rejonowego oraz opinii prezesa przełożonego sądu okręgowego, biorąc pod uwagę liczbę stanowisk sędziowskich, asesorskich i referendarskich w sądzie rejonowym.
- § 6. W przypadku zmiany liczby stanowisk sędziowskich, asesorskich lub referendarskich w danym sądzie lub liczby i wielkości nadzorowanych sądów okręgowych lub rejonowych, liczba wiceprezesów danego sądu może być ustalona ponownie.”;

- 8) w art. 31 w § 1:
- a) pkt 4 otrzymuje brzmienie:
- „4) wyraża opinię w sprawach osobowych sędziów sądu okręgowego, sędziów sądów rejonowych oraz asesorów sądowych, działających w okręgu sądowym;”
- b) po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:
- „4a) wyraża opinię o kandydatach na stanowisko asesora sądowego;”
- 9) w art. 31a w § 1 pkt 3 i 4 otrzymują brzmienie:
- „3) jest zwierzchnikiem służbowym i dokonuje czynności z zakresu prawa pracy oraz reprezentuje sąd w tym zakresie wobec pracowników sądu, z wyłączeniem sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych oraz asystentów sędziów;
- 4) określa, w porozumieniu z prezesem sądu, rozmieszczenie i liczbę poszczególnych stanowisk, na których są zatrudniani pracownicy sądu, z wyłączeniem sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych oraz asystentów sędziów, w wydziałach sądu;”
- 10) w art. 36a po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
- „§ 1a. W zebraniu sędziów sądu rejonowego mogą uczestniczyć asesory sądowi tego sądu, jednak bez prawa głosowania.”;
- 11) w art. 37:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. Czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego prezes sądu może powierzyć sędziemu wizytatorowi, a także, z zastrzeżeniem art. 37c, wiceprezesowi sądu, przewodniczącemu wydziału, a także, w uzasadnionych przypadkach, innemu wyznaczonemu sędziemu, asesorowi sądowemu lub referendarzowi sądowemu. Osoby sprawujące wewnętrzny nadzór administracyjny mają prawo wglądu w czynności sądów, mogą żądać wyjaśnień oraz usunięcia uchybień oraz być obecne na rozprawie toczącej się z wyłączeniem jawności.”
- b) § 4-7 otrzymują brzmienie:
- „§ 4. W przypadku stwierdzenia uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego, prezes sądu niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie trzydziestu dni od dnia powzięcia

wiadomości o uchybieniu, może zwrócić na nie uwagę na piśmie i żądać usunięcia skutków tego uchybienia. Sędzia lub asesor sądowy, którego dotyczy zwrócona uwaga, może w terminie siedmiu dni złożyć prezesowi sądu pisemne zastrzeżenie. Przepis art. 108 § 1 stosuje się odpowiednio.

- § 5. W przypadku złożenia zastrzeżenia prezes sądu w terminie czternastu dni uchyla uwagę albo przekazuje sprawę do rozpoznania sądowi dyscyplinarnemu, zawiadamiając sędziego lub asesora sądowego o sposobie rozpatrzenia zastrzeżenia.
- § 6. Do akt osobowych sędziego lub asesora sądowego dołącza się odpis pisma zawierającego stwierdzenie uchybienia i zwrócenie uwagi, jednak nie wcześniej niż po bezskutecznym upływie terminu do złożenia zastrzeżenia, a w przypadku jego złożenia - po uprawomocnieniu się uchwały sądu dyscyplinarnego odmawiającej uwzględnienia zastrzeżenia. W takim przypadku do akt osobowych sędziego lub asesora sądowego dołącza się także odpis pisma obejmującego zastrzeżenie oraz odpis uchwały sądu dyscyplinarnego odmawiającej uwzględnienia zastrzeżenia. Jeżeli zastrzeżenie sędziego lub asesora sądowego zostało uwzględnione, dokumentów dotyczących zwrócenia uwagi nie dołącza się do akt osobowych sędziego i nie dokonuje się wzmianki w wykazie służbowym, o którym mowa w art. 67 § 1.
- § 7. Po upływie pięciu lat od dnia zwrócenia uwagi, na wniosek sędziego, a w wypadku asesora sądowego z urzędu, prezes sądu zarządza usunięcie z jego akt osobowych dokumentów, o których mowa w § 6. Jednocześnie z usunięciem dokumentów z akt osobowych, wszelkie dane dotyczące zwrócenia uwagi usuwa się z wykazu służbowego, o którym mowa w art. 67 § 1. Jeżeli jednak w tym okresie stwierdzono kolejne uchybienie w zakresie sprawności postępowania sądowego, skutkujące zwróceniem uwagi lub wyknięto uchybienie w trybie art. 40 § 1, jest dopuszczalne tylko jednoczesne usunięcie wszystkich dokumentów i danych.”;

12) w art. 37b w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) bada prawidłowość przydzielania sędziom, asesorom sądowym i referendarzom sądowym spraw oraz równomiernego obciążenia ich pracą.”;

13) art. 41d otrzymuje brzmienie:

„Art. 41d. Skarga w zakresie w jakim zawiera wniosek o pociągnięcie sędziów lub asesorów sądowych do odpowiedzialności dyscyplinarnej podlega niezwłocznie przekazaniu właściwemu rzecznikowi dyscyplinarnemu albo zastępcy rzecznika dyscyplinarnego. Rzecznik, po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności podniesionych w skardze, może podjąć czynności dyscyplinarne z własnej inicjatywy. O sposobie załatwienia skargi rzecznik dyscyplinarny zawiadamia skarżącego oraz organ, który przekazał mu skargę. Przepisów art. 114 § 5-7 nie stosuje się.”;

14) art. 45 otrzymuje brzmienie:

„Art. 45. § 1. Sędziego lub asesora sądowego w jego czynnościach może zastąpić sędzia lub asesor sądowy tego samego sądu, a także sędzia lub asesor sądowy innego sądu, delegowany, odpowiednio, na podstawie art. 77 § 1 lub 8 albo art. 133h.

§ 2. Zastąpienie, o którym mowa w § 1, może nastąpić na podstawie zarządzenia przewodniczącego wydziału lub prezesa sądu, wydanego na wniosek sędziego lub asesora sądowego albo z urzędu, w celu zapewnienia sprawności postępowania.”;

15) tytuł działu II otrzymuje brzmienie:

„Sędziowie i asesory sądowi”;

16) w dziale II tytuł rozdziału 1 otrzymuje brzmienie:

„Powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim i na stanowisku asesora sądowego”;

17) w art. 56:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W razie zwolnienia stanowiska sędziowskiego lub stanowiska asesora sądowego w sądach działających na obszarze danej apelacji, prezes sądu apelacyjnego, w terminie dwóch tygodni od dnia zwolnienia się stanowiska zawiadamia o tym Ministra

Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości, w terminie nie dłuższym niż miesiąc od dnia otrzymania zawiadomienia, w oparciu o kryteria wymienione w § 1:

- 1) przydziela stanowisko do danego albo innego sądu, albo
- 2) przekształca stanowisko, odpowiednio, w stanowisko sędziowskie lub stanowisko asesora sądowego w danym albo innym sądzie, stosownie do § 2a, albo
- 3) stanowisko znosi.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a i 2b w brzmieniu:

„§ 2a. Minister Sprawiedliwości przekształca w stanowisko:

- 1) asesora sądowego - co drugie stanowisko sędziowskie zwolnione w sądzie rejonowym lub przydzielone do sądu rejonowego, a także wolne stanowisko sędziowskie, które nie zostało obsadzone w sądzie rejonowym;
- 2) sędziowskie – zwolnione stanowisko asesora sądowego.

§ 2b. O stanowisku asesora sądowego, zwolnionym albo przekształconym w trybie § 2a, Minister Sprawiedliwości niezwłocznie obwieszcza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.”;

18) w art. 57:

a) po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Przepisy § 1-4 stosuje się odpowiednio do kandydatów na stanowisko asesora sądowego, z tym że kandydaturę na wolne stanowisko asesora sądowego zgłasza się prezesowi właściwego sądu okręgowego.”,

b) § 5 i 6 otrzymują brzmienie:

§ 5. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty zgłoszenia na wolne stanowisko sędziowskie i stanowisko asesora sądowego. Karta zgłoszenia powinna zawierać informacje dotyczące warunków wymaganych przez ustawę od kandydatów na stanowisko sędziowskie i stanowisko asesora sądowego.

§ 6. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, po zasięgnięciu opinii Krajowej

Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres i sposób przeprowadzania badań kandydatów do objęcia urzędu sędziego i na stanowisko asesora sądowego, w tym badań lekarskich i psychologicznych, oraz kwalifikacje wymagane od lekarzy i psychologów uprawnionych do przeprowadzania tych badań i wydawania zaświadczeń o zdolności do pełnienia obowiązków sędziego i asesora sądowego.”;

19) w art. 57b dodaje się § 7 w brzmieniu:

„§ 7. Do kandydata zajmującego stanowisko asesora sądowego przepisy § 1-6 stosuje się odpowiednio.”;

20) w art. 57i w § 4 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) szczegółowy tryb i sposób dokonywania oceny kwalifikacji kandydata na wolne stanowisko sędziowskie i stanowisko asesora sądowego, mając na uwadze konieczność zachowania metodyki uwzględniającej specyfikę wykonywanego przez kandydata zawodu lub zajmowanego stanowiska oraz potrzebę jej dostosowania do zakresu analizy i kryteriów wskazanych w ustawie;”;

21) po art. 57i dodaje się art. 57j w brzmieniu:

„Art. 57j. § 1 Oceny kwalifikacji kandydata na stanowisko asesora sądowego dokonuje się w odniesieniu do kandydata:

- 1) który złożył egzamin sędziowski, ukończył aplikację sędziowską w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury i łącznie przez okres 18 miesięcy wykonywał wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej, stosowaniem lub tworzeniem prawa, z uwzględnieniem oceny z egzaminu sędziowskiego. Poza tym stosuje się odpowiednio do zawodu wykonywanego przed powołaniem na to stanowisko, przepisy art. 57f;
- 2) zajmującego stanowisko referendarza sądowego stosuje się odpowiednio art. 57b i art. 57c § 2;
- 3) zajmującego stanowisko asystenta sędziego stosuje się odpowiednio art. 57d.

§ 2. Przy ocenie kwalifikacji kandydata uwzględnia się predyspozycje osobowościowe kandydata do zajmowania stanowiska asesora sądowego oraz przestrzeganie zasad etyki wykonywanego zawodu. Art. 57i § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Przy ocenie kwalifikacji kandydata na wolne stanowisko asesora sądowego nie zasięga się opinii zgromadzenia ogólnego sędziów.

§ 4. Przepisy art. 58 § 3-6 stosuje się odpowiednio.”;

22) art. 60 otrzymuje brzmienie:

„Art. 60. Krajowa Rada Sądownictwa rozpatruje kandydatury na stanowiska sędziów sądów powszechnych oraz na stanowiska asesorów sądowych, w trybie określonym w odrębnej ustawie.”;

23) w art. 61:

a) w § 1:

- pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ukończył w Rzeczypospolitej Polskiej jednolite studia magisterskie na kierunku prawo lub studia pierwszego i drugiego stopnia na tym kierunku i uzyskał tytuł zawodowy magistra, lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;”;

- pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) pracował w charakterze asesora sądowego co najmniej dwa lata lub w charakterze asesora prokuratorskiego co najmniej trzy lata.”;

b) uchyla się § 3, 4 i 6,

c) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. W przypadku zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy, okres, o którym mowa w § 5, podlega proporcjonalnemu wydłużeniu.”;

24) art. 106e otrzymuje brzmienie:

„Art. 106e. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia:

1) wzór arkusza oceny pracy sędziego i asesora sądowego, w tym podsumowania jej wyników, mając na względzie

konieczność sprawnego i rzetelnego dokonania oceny oraz dostosowania metodyki jej przeprowadzania do zakresu analizy pracy sędziego i asesora sądowego;

- 2) wzór arkusza indywidualnego planu rozwoju zawodowego sędziego, mając na uwadze konieczność uwzględniania w takim planie indywidualnych predyspozycji sędziego, a także potrzeb wymiaru sprawiedliwości w zakresie stałego podnoszenia jakości wykonywania przez sędziów powierzonych im obowiązków.”;

25) w dziale II po rozdziale 3 dodaje się rozdział 4 w brzmieniu:

„Rozdział 4

Asesorzy sądowi

Art.133a. § 1. Asesorów sądowych powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

§ 2. Powołując asesora sądowego, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe (siedzibę) asesora w sądzie rejonowym.

§ 3. Powołanie asesora sądowego następuje na lat pięć.

Art. 133b. Przy powołaniu asesora sądowego składają ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej według następującej rotacji:

„Ślubuję uroczyście jako asesor sądowy służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki asesora sądowego wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać zgodnie z przepisami prawa, bezstronnie według mego sumienia, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”.

Art. 133c. § 1. Na stanowisko asesora sądowego może być powołany ten, kto spełnia warunki, o których mowa w art. 61 § 1 pkt 1-4, a ponadto:

- 1) złożył egzamin sędziowski;

- 2) ukończył aplikację sędziowską w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury;
- 3) łącznie przez okres co najmniej 18 miesięcy wykonywał wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej, stosowaniem lub tworzeniem prawa.

§ 2. Wymagania, o których mowa w § 1 pkt 2 i 3, nie dotyczą osób, które przez okres co najmniej pięciu lat były zatrudnione na stanowisku referendarza sądowego lub asystenta sędziego.

Art. 133d. §1. W zakresie orzekania asesory sądowi są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.

§ 2. Asesor sądowy nie orzeka w sprawach stosowania tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym oraz w sprawach z zakresu postępowania upadłościowego.

Art. 133e. § 1. Pierwszej obowiązkowej oceny pracy asesora sądowego dokonuje się po upływie 24 miesięcy od daty powołania.

§ 2. W razie uzyskania negatywnej oceny asesor sądowy podlega ponownej ocenie nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia zapoznania się z oceną, jednak nie później niż po upływie roku od dokonania tej oceny.

§ 3. Ocenę pracy asesora sądowego przeprowadza sędzia wizytator zajmujący stanowisko sędziego sądu okręgowego.

§ 4. Prezes sądu zapoznaje asesora sądowego z oceną jego pracy, w tym w szczególności z jej wynikami i ich podsumowaniem.

§ 5. Asesor sądowy, w terminie dwóch tygodni od zapoznania się z oceną pracy, ma prawo zgłosić pisemne uwagi wraz z uzasadnieniem. Uwagi rozpatruje i dokonuje ostatecznego podsumowania wyników oceny pracy asesora sądowego prezes sądu okręgowego.

§ 6. Prezes sądu zapoznaje asesora sądowego z ostatecznym podsumowaniem wyników oceny jego pracy.

§ 7. Ocenę pracy asesora sądowego wykorzystuje się przy ocenie kwalifikacji asesora sądowego w przypadku kandydowania na wolne stanowisko sędziowskie.

§ 8. Przepisy art. 106a i art. 106f stosuje się odpowiednio.

Art. 133f. Stosunek służbowy asesora sądowego wygasa z upływem okresu, na który został on powołany lub z dniem powołania na stanowisko sędziowskie. Przepisy art. 68 stosuje się odpowiednio.

Art. 133g. Wynagrodzenie zasadnicze asesora sądowego wynosi 90 % wynagrodzenia zasadniczego w stawce pierwszej sędziego sądu rejonowego, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego.

Art. 133h. Minister Sprawiedliwości może delegować asesora sądowego, za jego zgodą, do pełnienia obowiązków asesora sądowego w innym sądzie rejonowym na czas określony, nie dłuższy niż dwa lata. Przepisy art. 77 § 6-7 i 10 stosuje się odpowiednio.

Art. 133i. Asesor sądowy nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego, ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości asesorów sądowych.

Art. 133j. W sprawach nieuregulowanych w ustawie do asesorów sądowych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące sędziów, z wyłączeniem art. 3, art. 9a § 2, art. 22b § 1 i 2, art. 25, art. 30, art. 33, art. 35 § 1, art. 55, art. 69-74, art. 77 § 1-4, 8 i 9, art. 78, art. 78a, art. 82b, art. 91 § 1, 2 i 7-13, art. 91a-93, art. 94-94c, art. 96, art. 98-105 oraz art. 106b-106d.”;

26) w art. 175a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Minister Sprawiedliwości przetwarza dane osobowe sędziów, sędziów w stanie spoczynku, asesorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, dyrektorów sądów oraz ich zastępców, kuratorów sądowych, a także pozostałych urzędników i innych pracowników sądowych, biegłych sądowych oraz ławników w zakresie niezbędnym do prawidłowego realizowania obowiązków

i praw pracodawcy wynikających ze stosunku pracy bądź innych stosunków służbowych lub realizacji zadań z zakresu nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. Nr 153, poz. 1269, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. Sędziowie sądów administracyjnych i asesory sądowi w sprawowaniu swojego urzędu są niezawiśli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.”;

2) w art. 5:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziów sądów administracyjnych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim i asesorów sądowych powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.”,

b) po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Asesory sądowi są powoływani na pięć lat, z wyznaczeniem miejsca służbowego (siedziby) asesora w wojewódzkim sądzie administracyjnym.”;

3) po art. 6 dodaje się art. 6a w brzmieniu:

„Art. 6a. § 1. Do pełnienia urzędu na stanowisku asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym może być powołany ten, kto spełnia wymagania, o których mowa w art. 6 § 1 pkt 1-4 i 6 i ukończył 30 lat, a także przez co najmniej cztery lata pozostawał na stanowisku sędziego, prokuratora lub radcy w Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa albo przynajmniej przez cztery lata wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza albo przez sześć lat pozostawał w instytucjach publicznych na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1417, z 2009 r. Nr 219, poz. 1706, z 2010 r. Nr 36, poz. 196, z 2011 r. Nr 126, poz. 714 i Nr 203, poz. 1192.

- § 2. Kandydaturę na stanowisko asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym zgłasza się prezesowi właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego.
- § 3. Prezes właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego, po stwierdzeniu spełnienia przez kandydata warunków i wymogów formalnych przekazuje zgłoszenie Prezesowi Naczelnego Sądu Administracyjnego.
- § 4. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego może, za zgodą kolegium sądu, przedstawić Krajowej Radzie Sądownictwa kandydaturę wraz z oceną kwalifikacji uzasadniającą powołanie na stanowisko asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym.”;

4) art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. Sądem dyscyplinarnym w sprawach dyscyplinarnych sędziów sądów administracyjnych i asesorów sądowych jest Naczelny Sąd Administracyjny. Rzecznikiem dyscyplinarnym w tych sprawach jest Rzecznik Dyscyplinarny Naczelnego Sądu Administracyjnego.”;

5) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. W sądach administracyjnych są zatrudnieni starsi referendarze sądowi, referendarze sądowi, starsi asystenci sędziów, asystenci sędziów oraz urzędnicy i inni pracownicy sądowi.”;

6) w art. 18 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W skład wojewódzkiego sądu administracyjnego wchodzi: prezes sądu, wiceprezes sądu lub wiceprezesi sądu, sędziowie i asesory sądowi.

§ 2. Liczbę asesorów sądowych, sędziów i wiceprezesów sądu w wojewódzkim sądzie administracyjnym określa Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego.”;

7) w art. 22 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Czynności, o których mowa w § 1 i 2, nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie i asesory sądowi są niezawisli.”;

8) w art. 24 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W zgromadzeniu ogólnym mogą uczestniczyć asesory sądowi, jednak bez prawa głosowania.”;

9) uchyla się art. 26;

10) w art. 48 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje sprawy dyscyplinarne sędziów sądów administracyjnych i asesorów sądowych:

- 1) w pierwszej instancji – w składzie trzech sędziów,
- 2) w drugiej instancji – w składzie siedmiu sędziów.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. z 2012 r. poz. 1230) w art. 2 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) prowadzenie aplikacji: ogólnej, sędziowskiej i prokuratorskiej, których celem jest uzyskanie przez aplikantów niezbędnej wiedzy i praktycznego przygotowania do zajmowania stanowiska sędziego, prokuratora, asesora sądowego, asesora prokuratury, asystenta sędziego, asystenta prokuratora i referendarza sądowego;”.

Art. 4. W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr 126, poz. 714 i Nr 203, poz. 1192) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 w ust. 1 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) rozpatrywanie i ocena kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziów Sądu Najwyższego oraz stanowiskach sędziowskich w sądach powszechnych, sądach administracyjnych i sądach wojskowych, oraz na stanowiskach asesorów sądowych;

2) przedstawianie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosków o powołanie sędziów w Sądzie Najwyższym, sądach powszechnych, sądach administracyjnych i sądach wojskowych oraz o powołanie asesorów sądowych;”;

3) po art. 37 dodaje się art. 37a w brzmieniu:

„Art. 37a. Przepisy art. 34-37 stosuje się odpowiednio do kandydatów na stanowisko asesora sądowego.”;

4) w art. 45 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W przypadku ujawnienia nowych okoliczności dotyczących osoby wskazanej we wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego lub na stanowisko asesora sądowego, przedstawionym Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy może wystąpić również Prezydent.”.

Art. 5. W okresie roku od dnia wejścia w życie ustawy na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto spełnia wymagania określone w art. 61 § 1 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu

dotychczasowym. Mimo upływu terminu powołanie jest możliwe także w postępowaniu, w którym kandydat złożył wniosek o powołanie na wolne stanowisko sędziowskie przed upływem 1 roku od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 6. W okresie pięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto spełnia wymagania określone w art. 61 § 3 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. Mimo upływu terminu powołanie jest możliwe także w postępowaniu, w którym kandydat złożył wniosek o powołanie na wolne stanowisko sędziowskie przed upływem 5 lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 7. W okresie sześciu lat od dnia wejścia w życie ustawy na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto spełnia wymagania określone w art. 61 § 4 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. Mimo upływu terminu powołanie jest możliwe także w postępowaniu, w którym kandydat złożył wniosek o powołanie na wolne stanowisko sędziowskie przed upływem 6 lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 8. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 106e i art. 57 § 5-6 ustawy, o której mowa w art. 1, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie odpowiednio art. 106e i art. 57 § 5-6 ustawy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Podstawowym celem nowelizacji ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych jest zapewnienie lepszej realizacji prawa podmiotowego określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP – do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Ma to zostać osiągnięte przez wprowadzenie do systemu prawa instytucji asesora sądowego, z jednoczesnym ukształtowaniem tej instytucji w sposób zapewniający standardy ustrojowe.

Nowa regulacja zmierza do osiągnięcia dodatkowych celów, do których należą:

- 1) wprowadzenie nowej drogi do objęcia urzędu sędziego, zapewniającej lepsze przygotowanie kandydata do pełnienia tego urzędu i sprawdzenie potencjalnego kandydata pod kątem predyspozycji intelektualnych, osobowościowych oraz moralnych;
- 2) szybsze obsadzanie wolnych stanowisk sędziowskich.

W aktualnym stanie prawnym w sądownictwie powszechnym brak jest instytucji asesora sądowego. Została ona usunięta z systemu prawa wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06. W orzeczeniu tym Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 135 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, zwanej dalej: „u.s.p.” (przewidujący możliwość powierzania asesorowi sądowemu pełnienie czynności sędziowskich przez Ministra Sprawiedliwości) był niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie Trybunał orzekł, że przepis art. 135 § 1 u.s.p. traci moc obowiązującą z upływem 18 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

W konsekwencji, ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. z 2012 r. poz. 1230) uchylono dział III u.s.p., w którym zawarte były regulacje poświęcone asesorom sądowym. Ustawa

ta weszła w życie w dniu 4 marca 2009 r., co skutkuje tym, że po tym dniu w sądach powszechnych nie istnieje już urząd asesora sądowego.

Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 października 2007 r. uznał za dopuszczalne – z konstytucyjnego punktu widzenia – powoływanie sędziów na czas oznaczony. Trybunał stwierdził, że z funkcjonalnego punktu widzenia, niezawisłość nie musi oznaczać dożywotniego powołania albo powołania do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego, ale musi oznaczać pewien stopień stabilizacji w wykonywaniu funkcji sędziowskich. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego mianowanie asesora przez Ministra Sprawiedliwości zaburzało trójpodział władz, a możliwość odwołania asesora stanowiła istotne ograniczenie jego niezależności i niezawisłości.

Brak jest podstaw ku temu by orzeczenie Trybunału interpretować jako bezwzględny zakaz dopuszczenia do orzekania osób innych niż sędziowie w znaczeniu konstytucyjnym. W tym bowiem zakresie także międzynarodowe standardy wiążące Polskę wskazują na wiele możliwych wariantów rozwiązań zgodnych z zasadami państwa prawa. Konieczne jest jednak wprowadzenie rozwiązań, które oddzielią trzecią władzę od innych władz (art. 10 Konstytucji), rozluźnią więź między asesorami i Ministrem Sprawiedliwości oraz zapewnią wpływ Krajowej Radzie Sądownictwa na karierę zawodową sędziego.

Powyższe wymogi spełnia przedstawiany projekt opracowany w uzgodnieniu z Krajową Radą Sądownictwa, Ministrem Sprawiedliwości i Naczelnym Sądem Administracyjnym.

Projektowana ustawa nawiązuje do terminologii już utrwalonej w polskim systemie prawa (instytucja asesora sądowego była przewidziana już rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 lutego 1928 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. Nr 12, poz. 93, z późn. zm., a także w późniejszych ustawach normujących materię ustroju i organizacji sądownictwa powszechnego). Tym samym, projektowane rozwiązania odwołują

się do pojęcia „asesor sądowy”, jednakże nadają mu nową, ustrojowo odmienną treść.

Przede wszystkim należy zauważyć, że projektowane regulacje przewidują ustawowe gwarancje niezależności od organów władzy wykonawczej, co umożliwi asesorowi nieskrępowane wykonywanie – w powierzonym zakresie – władzy sądowniczej. Zapewnią to następujące, proponowane regulacje:

- 1) uniezależnienie powołania asesora od Ministra Sprawiedliwości;
- 2) przyznanie asesorowi immunitetu sędziowskiego;
- 3) ustalenie czasowych ram pełnienia funkcji;
- 4) ściśle określenie zakresu powierzonej władzy sądowniczej (zakresu przedmiotowego orzekania).

Aby zapewnić asesorowi sądowemu niezależność od organów administracji rządowej, projekt przewiduje, że – analogicznie jak w przypadku sędziów – asesorów sądowych będzie powoływać Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (projektowany art. 133a § 1 u.s.p.). Tym samym Prezydent będzie działał w tym zakresie z wykorzystaniem prerogatywy, o której mowa w art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

Asesor sądowy obejmujący stanowisko składałby wobec Prezydenta ślubowanie według roty analogicznej do roty przewidzianej dla sędziów (projektowany art. 133b u.s.p.).

Przyznanie asesorowi sądowemu immunitetu, odpowiadającego zakresem uprawnieniom przysługującym sędziom, nastąpi poprzez odpowiednie zastosowanie do asesorów przepisów art. 80 u.s.p., które regulują materię zatrzymania sędziów i pociągania ich do odpowiedzialności karnej i w tym względzie przewidują warunek konieczny w postaci zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego.

Nowelizacja przewiduje także ustalenie czasowych ram pełnienia funkcji przez asesora sądowego; projektowany art. 133a § 3 zakłada, że powołanie asesora sądowego będzie następowało na pięć lat.

Projektowana regulacja wskazuje także w sposób precyzyjny zakres władzy sądowniczej, która będzie powierzana asesorom. Przede wszystkim określa, że asesor będzie wykonywał czynności wyłącznie w sądzie rejonowym, co jest konsekwencją projektowanego art. 133a § 2, który stanowi, że powołując asesora sądowego, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe (siedzibę) asesora właśnie w sądzie rejonowym. Można też dostrzec, że projektowany przepis zawiera unormowanie stanowiące nawiązanie do przepisu art. 55 § 3 u.s.p., stanowiącego, iż powołując do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe (siedzibę) sędziego. Ponadto projektowany art. 133d § 2 u.s.p. przewiduje, że asesor sądowy nie będzie orzekać w sprawach stosowania tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym oraz w sprawach z zakresu postępowania upadłościowego – co jest uzasadnione ciężarem gatunkowym spraw wymienionych w tym przepisie, a co za tym idzie koniecznością posiadania odpowiednio większego doświadczenia zawodowego, którym asesor nie będzie jeszcze się legitymował.

Dla wypełnienia ustrojowych standardów funkcjonowania asesorów ważkie znaczenie ma również projektowany art. 133d § 1, zakładający, że w zakresie orzekania asesorzy sądowi są niezawiśli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom, a także unormowanie zakładające odpowiednie stosowanie do asesorów przepisów dotyczących sędziów (z określonymi wyjątkami uzasadnionymi specyfiką zawodową tej ostatniej grupy).

Projektowana ustawa zawiera również regulacje dotyczące oceny pracy asesora sądowego, uwzględniające zmiany, które weszły w życie w dniu 8 lipca 2013 r.

Proponuje się, aby Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określił, w drodze rozporządzenia m. in. wzór arkusza oceny pracy sędziego i asesora sądowego, w tym podsumowania jej wyników, mając na względzie konieczność sprawnego i rzetelnego dokonania oceny oraz dostosowania metodyki jej przeprowadzania do zakresu analizy pracy sędziego, a także asesora sądowego.

Projektowana nowelizacja zawiera także inne przepisy dotyczące statusu asesora sądowego, m.in.:

- 1) w art. 2 § 1 u.s.p. przesądzono, że zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości, wraz z sędziami, wykonują również asesory sądowi – ale tylko w zakresie określonym w ustawie;
- 2) w art. 4 § 2 zrównano – w zakresie orzekania – ławników z sędziami i asesorami sądowymi;
- 3) w art. 6 u.s.p. włączono asesorów sądowych do katalogu podmiotów, które pozostając ze sobą w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa nie mogą wykonywać obowiązków służbowych w tym samym wydziale sądu;
- 4) w art. 22 § 1 pkt 1 lit. b ustalono, że prezes sądu jest także zwierzchnikiem służbowym asesorów sądowych w danym sądzie;
- 5) w art. 22a § 1 uwzględniono asesorów sądowych w zakresie działań prezesa sądu odnoszących się do ustalania podziału czynności w danym sądzie;
- 6) w art. 31 § 1 poszerzono katalog zadań kolegium sądu okręgowego o wyrażanie opinii w sprawach osobowych asesorów sądowych oraz opinii o kandydatach na stanowisko asesora;
- 7) w art. 31a § 1 wyłączono asesorów sądowych spod zwierzchnictwa służbowego dyrektora sądu;
- 8) w art. 36a dodano § 1a, który przewiduje udział asesorów sądowych w organach samorządu sędziowskiego, poprzez stworzenie możliwości

uczestnictwa w zebraniu sędziów sądu rejonowego, aczkolwiek bez prawa głosowania;

- 9) w art. 37 i art. 37b uwzględniono asesorów sądowych w przepisach dotyczących czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego;
- 10) w art. 41d uwzględniono asesorów sądowych w regulacji odnoszącej się do rozpatrywania skarg dotyczących działalności sądów powszechnych, a zawierającej wnioski o pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej;
- 11) w art. 45 przewidziano mechanizm zastępstwa sędziego i asesora sądowego w wykonywaniu czynności służbowych;
- 12) w art. 56, w którym uwzględniono instytucję asesora sądowego w mechanizmie obsadzania wolnego stanowiska w sądownictwie powszechnym; jednocześnie zaprojektowano procedurę przekształcania stanowiska sędziowskiego w stanowisko asesora sądowego (przekształceniom mają podlegać: co drugie stanowisko sędziowskie zwolnione w sądzie rejonowym lub przydzielone do sądu rejonowego, a także wolne stanowisko sędziowskie, które nie zostało obsadzone w sądzie rejonowym) – oraz zwolnione stanowiska asesora w stanowiska sędziowskie;
- 13) w art. 57j przewidziano odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących obsadzania stanowiska sędziowskiego do obsadzania stanowiska asesora sądowego;
- 14) w art. 60 przewidziano zmianę porządkową, dotyczącą rozpatrywania przez Krajową Radę Sądownictwa – w trybie określonym odrębną ustawą – kandydatur na stanowiska asesorów sądowych;
- 15) w art. 61 zaprojektowano zmiany w zakresie wymogów odnoszących się do kandydatów na stanowisko sędziowskie; określono, że jednym z tych wymogów będzie co najmniej dwuletnia praca w charakterze asesora

sądowego lub trzyletnia w charakterze asesora prokuratorskiego. Jednocześnie projektuje się uchylenie § 3, 4 i 6 w tym artykule, normujących sposoby dojścia do zawodu sędziego, co jest konsekwencją stworzenia podstawowej „ścieżki” dojścia do tego zawodu poprzez asesurę;

- 16) w art. 175a § 1 uwzględniono asesorów sądowych przepisie upoważniającym Ministra Sprawiedliwości do przetwarzania danych osobowych pracowników sądownictwa.

Ponadto projekt przewiduje wprowadzenie w dziale II u.s.p. nowego rozdziału 4, zawierającego regulacje poświęcone wyłącznie statusowi asesora sądowego (projektowane art. 133a – 133j). Oprócz regulacji już omówionych, znalazły się tam przepisy dotyczące wymogów kwalifikacyjnych w zakresie stanowiska asesora (art. 133c), oceny pracy asesora sądowego (art. 133e), przypadków wygaśnięcia stosunku służbowego asesora (art. 133f), jego wynagrodzenia zasadniczego (art. 133g), kwestii delegowania asesora do pełnienia obowiązków w innym sądzie rejonowym (art. 133h) oraz zakazu członkostwa asesora sądowego w partii politycznej i w związku zawodowym (art. 133i).

Przewiduje się, aby pierwszej obowiązkowej oceny pracy asesora sądowego dokonywało się nie wcześniej niż po upływie 24 miesięcy od daty powołania. Jednakże w razie uzyskania negatywnej oceny asesor sądowy podlegałby ponownej ocenie nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia zapoznania się z oceną, jednak nie później niż po upływie roku od dokonania tej oceny. Ocena pracy asesora sądowego będzie wykorzystana przy ocenie kwalifikacji asesora sądowego na wolne stanowisko sędziowskie. Do asesorów sądowych będą miały odpowiednie zastosowanie przepisy art. 106a i art. 106f.

Projektowany art. 133j nakazuje z kolei odpowiednie stosowanie (z określonymi wyłączeniami) przepisów u.s.p., które nie są zmieniane

projektowaną ustawą z uwagi na potrzebę zachowania skrótości tekstu prawnego.

Przewiduje się również przywrócenie instytucji asesora w postępowaniu sądowoadministracyjnym (art. 2 projektu). Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z dnia 24 czerwca 2008 r. sygn. akt I FSK 362/08, jak również w postanowieniu z dnia 29 lipca 2009 r. sygn. akt I OZ 748/09 stwierdził, że wprowadzie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r. dotyczy unormowań, kształtujących instytucję asesora sądu powszechnego, to jednak z uwagi na podobieństwo regulacji, należy uznać, że stanowisko w nim wyrażone należy odnieść do instytucji asesora w postępowaniu sądowoadministracyjnym. Istniejący do tej pory przepis ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (art. 26) upoważniający Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego do mianowania asesorów sądowych i powierzania im pełnienie czynności sędziowskich na okres nieprzekraczający pięciu lat – nie jest stosowany.

Zgodnie z projektem do pełnienia urzędu na stanowisku asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym może być powołany ten, kto spełnia wymagania odnoszące się do kandydatów na stanowisko sędziego wojewódzkiego administracyjnego, z wyłączeniem wymogu ukończenia 35 lat życia oraz ze skróceniem wymaganego okresu wykonywania określonego ustawą zawodu prawniczego. Kandydatem na stanowisko asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjny będzie mógł być ten, kto pozostawał przez co najmniej cztery lata na stanowisku sędziego, prokuratora lub radcy w Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa albo wykonywał przynajmniej przez cztery lata zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza albo przez sześć lat pozostawał w instytucjach publicznych na stanowiskach związanych ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego.

Instytucja asesury w postępowaniu sądowoadministracyjnym będzie analogiczna jak w sądach powszechnych, stąd też możliwe jest odesłanie do

odpowiedniego w tym zakresie stosowania prawa o ustroju sądów powszechnych.

Zmianom w obrębie u.s.p. i prawa o ustroju sądów administracyjnych towarzyszą projektowane nowelizacje ustaw:

- 1) z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury;
- 2) z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Zmiany w obrębie tych ustaw mają charakter dostosowawczy względem rozstrzygnięć ustrojowych, które znajdują się w u.s.p.

Wejście w życie ustawy w proponowanym brzmieniu, co ma nastąpić po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, nie spowoduje negatywnych skutków dla budżetu państwa.

Przewiduje się wprowadzenie przepisów przejściowych (art. 5-7), zgodnie z którymi do absolwentów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, referendarzy sądowych i asystentów sędziów – ubiegających się o nominacje na stanowisko sędziego sądu rejonowego – zastosowanie mieć będą przepisy dotychczasowe, z zastrzeżeniem złożenia wniosku o powołanie na wolne stanowisko sędziowskie przed upływem odpowiednio jednego roku (absolwenci Krajowej Szkoły), pięciu (referendarze sądowi) lub sześciu lat (asystenci sędziów) – od dnia wejścia w życie ustawy.

Projekt ustawy nie zawiera postanowień sprzecznych z prawem Unii Europejskiej. Instytucja sędziego powoływanego na czas oznaczony (*Richter auf Probe*) istnieje w systemie niemieckim. W pozostałych systemach prawa kontynentalnego w krajach europejskich sędziowie powoływani są na czas nieoznaczony – na stałe. Standardy europejskie, wypracowane w ramach instytucji Rady Europy (kwestia ta nie jest regulowana prawem wspólnotowym w Unii Europejskiej) nie sprzeciwiają się wykonywaniu funkcji sądowniczych w ramach niezawisłego sądownictwa przez osoby mianowane w ramach rekrutacji na stanowisko sędziego na okres próby lub czas ograniczony.

Prawo do sądu, zagwarantowane przez art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, obejmuje prawo do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka interpretuje to prawo jako spoczywający na ustawodawcy krajowym obowiązek wyposażenia sądu i sędziego w przymiot niezawisłości, niezależności i bezstronności, co nie wiąże się jednak z koniecznością powoływania sędziów na stałe, bez żadnego okresu próbnego. Okres taki jest nawet wprost dopuszczalny w dokumentach Rady Europy i jej organów opiniodawczych. Europejska Karta o Statusie Sędziów z 1998 r., nie będąc dokumentem wiążącym w rozumieniu źródeł prawa międzynarodowego, stanowi jednak podstawowy komentarz do przepisów tego prawa oraz odpowiadającego mu orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Karta (ust. 3.3) stanowi: „W przypadkach, gdy procedura rekrutacyjna przewiduje okres próbny, z konieczności krótki, po mianowaniu na stanowisko sędziego, ale przed jego potwierdzeniem na stałe, lub gdy rekrutacja jest dokonywana na ograniczony okres czasu z możliwością przedłużenia, decyzja aby nie mianować na stałe lub nie przedłużać mianowania, może zostać podjęta wyłącznie przez niezależny organ, o którym mowa w ust. 1.3 niniejszej Karty, lub na jego propozycję lub na jego wniosek lub za jego zgodą lub po zasięgnięciu jego opinii.”.

Możliwość powoływania sędziów na okres próbny albo określony czas dopuszczona jest również przez Rekomendację nr. CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów dotyczącą sędziów i ich: niezawisłości, odpowiedzialności i efektywności (przyjętą przez Radę Ministrów w dniu 17 listopada 2010 r. na 1098 spotkaniu zastępców Ministrów). Zgodnie z Punktem 51 w związku z Punktem 44 Rekomendacji decyzja o tym, czy przedłużyć czy mianować sędziego po tym okresie powinna opierać na obiektywnych, wyznaczonych prawem lub przez upoważniony organ, kryteriach. Decyzje te powinny mieć

charakter merytoryczny, i muszą brać pod uwagę kwalifikacje, zdolności i umiejętności stosowania prawa z poszanowaniem godności ludzkiej.

Ustalenie sposobu dochodzenia do zawodu sędziego jest istotne dla prawidłowego funkcjonowania państwa. Obowiązkiem prawodawcy jest zadbanie o to, by wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej wydawane były przez sędziów dobrze przygotowanych merytorycznie, przez sędziów o nienaganej postawie etycznej, dla których wykonywanie czynności sędziowskich jest również pełnieniem istotnej misji. Proponowane rozwiązanie poprzez stworzenie stanowiska asesora sądowego pozwoli na dokonanie oceny predyspozycji i cech charakteru sędziego przed wyposażeniem go w atrybut nieusuwalności oraz w kompetencje do rozpoznawania spraw o większej wadze.

Sędziami decydującymi o istotnych dla ludzi sprawach powinni być najlepsi z najlepszych. Obywatele oczekują od sędziów nie tylko wysokiego stopnia zawodowych kwalifikacji, lecz również życiowego doświadczenia, wrażliwości oraz wierności nakazom etyki.